

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Instrvctio R. P. Bartholomæi Riccii Societatis Iesv
Theologi De Modo Recte Meditandi De Rebus Divinis**

Ricci, Bartolomeo

Mogvntiæ, 1605

Tractatus VII. De modo Meditandi iuxta 5. sensus corporis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-59608](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-59608)

TRACTATUS VII.

DE MODO MEDI-
TANDI SECUNDUM
quinque sensus
corporis.

*In quo consistat modus meditando se-
cundum sensus externos.*

CAPVT I.

MODVM meditando secundum
sensus præscribam, vbi breui-
ter ostendero de quibus sensi-
bus sit sermo, de corporalibus-
né, an spiritualibus. Non enim
ignoro quosdam sanctos docere animam
nostram etiam habere suos sensus, respon-
dentes quinque sensibus corporis, eo quod
Dauid dicat, *Audiam, quid loquatur in me* Psal. 84.
Dominus meus. At sermo Dei, inquit, non
aure corporea auditur, sed animi, quæ dici-
tur fides. Secundum illud Pauli ad Roman.
Fides ex auditu Similiter alibi idem dicit de Rom. 10.
gustu.

gustu. *Gustate & Videte, quoniam suavis est Dominus.* Gustum autem hunc volunt esse sapientiam Sic aiunt, Prudentiam esse animæ oculum, Verum nos hic loquimur de sensibus corporis.

Ad intelligendam ergo hanc meditandi rationem, sciendum est, sicut sensus exercentur circa obiectorum suorum materialium presentiam; sic virtute phantasia posse nos imaginari, quod operemur circa eadē obiecta, quantumuis absentia quo casu sentatio illa dicitur imaginaria. Quoniam itaque diuinæ scripturæ res, quæ sunt ordinaria nostræ meditationis materia, sunt præteritæ, non possumus circa eas sensus externos, quæ postulant rerum presentiam, sed tantum internos exercere, hoc est, imaginationem Est autem hic meditandi modus non absimilis primo meditationis gradui, cuius meminit Richardus Victorinus libro 1. de Contemplatione cap. 6 *Contemplatio nostra, inquit, tunc procul dubio in imaginatione versatur, quādo istarum rerū visibilibus firma & imago in considerationem adducitur. nihil argumentando quarimus, vel ratiocinando inuestigamus, sed libera mens nostra huc illucq; discurret, quo eam in hoc spectaculo nri genere admiratio rapit.* Dixi esse simi-
lera

lem, non eandem primo, quia ambæ confi-
stunt in usu sensuum imaginario Secundo,
quia fiunt, vel sine intellectus discursu, vel
admodum breui. Differunt autem, quia
noster modus meditandi semper conatur
ex suis discursibus aliquem fructum spiri-
tualem colligere.

VENIO nunc ad explicandum eius utili-
tates Prima est, quod ab omni genere ho-
minum etiam imperitorum vsurpari possit.
Quoniam sicut quisque nouit uti sensibus
circa obiecta, quando sunt præsentia, ita et-
iam potest uti imaginatione circa eadem,
quãdo sunt absentia. Ac naturaliter omnes
facile discursum tantum circa ea exercere
possunt, quantus requiritur. Atque hunc
meditandi modũ forte intellexit S. Domi-
nicus in recitatione Rosarii, quod omnibus
communiter cum meditatione proposuit
peruoluendum.

ALTERA utilitas est, quod tollit, vel sal-
tem imminuit fastidium, quod nonnulli
sentiunt in eorundem verborum repetitio-
ne. Qua de causa à vitæ spiritualis Magi-
stri iudicata est res valde salutaris, immo
necessaria, vt sic Voluntati tempus detur
excerpendi è rebus meditatæ, aliquem fru-
ctum: maxime cum intellectus noster, vt

naturaliter est vagabundus, & nouitatum cupidus, statim prima fronte totum meditationis tempus dirigat ad discursum. Vnde difficulter locus relinquatur Voluntati commouendi affectus, & efficaciter emendationem vitæ proponendi. Quocirca dicunt necessarium esse, vt eadem meditatio sapius repetatur. Repetitio autem vt fiat sine fastidio, plurimum iuuare Applicationem sensuum, eo quod semper apporet aliquid noui, ac ideo posse eam fieri etiam in prima meditatione, vel etiam ante illam, vt liquebit ex Tractatu sequenti.

Tertia, & postrema utilitas sit, quod magno opere iuuet ad commouendos affectus materiæ præsentis respondentes. Etiam si commotio illa efficacius sequatur ex corporalium obiectorum præsentia, vt accidit mulieribus sanctis Dominum in montem Caluarie comitantibus, quæ quia oculis propriis cercebant quam indignè tractantur, *plangebant & lamentabantur eum*, vt loquitur B. LUCAS. tamen eadem quoque satis efficaciter sequitur ex præsentia imaginaria, quæ in hoc genere rerum tantum nobis est concessa. Vnde profectum est illud vulgare dictum, *Imaginatso facit casum.* Immo in quibusdam ita viget, siue natura, sue

Luc. 23.

siue vitio, & extraordinaria passione ista imaginandi vis, vt non secus putent se res intueri, quam ii qui oculis corporeis eas cernunt. Horum in numero fere sunt natura melancholici, & foeminae, vnde & magis obnoxii sunt daemouum illusionibus, & visionibus falsis.

Quibus de causis in hoc modo meditandis nonnullis obrepant absurda imaginationes.

C A P. II.

NONNULLI, dum vsurpant applicationem sensuum, solent in phantasia confingere monstrosas quasdam rerum species, eamque ob rem, si tyrones sint incauti tantoperè se affligunt & cruciant, vt saepe etiam caput ledant. Proderit ergo cognoscere, vnde monstra illa proueniant, & quae antidota sint adhibenda.

Dico ergo primo ea prouenire ex imbecillitate anterioris partis cerebri, in qua sedem habet imaginandi facultas Imbecillitatem autem originem habere vel ex naturali complexione: vel ex morbo graui antegresso, vel nimia aliqua capitis fatigatione.

○ § Deinde

Deinde prouenire potest ex tentatione singulari dæmonis, turbare conantis meditationem non solum præsentem, verum etiam futuras, vt prætextu doloris capitis tandem omnia orationis arma abiiciat, & in meram dæmonis ferocitatem redigatur.

Col. 7. 6.
24.

Quos cum spiritali, inquit Cassianus, meditatione nudauerint, velut exarmatos, & omni munitione diuina nudatos, facile vincendos audacter inuadunt.

1. p. q. 84.
art. 2.

TERTIO potest proficisci ex immoderato potu & cibo Quando enim fuerit, inquit S. Thomas in summa Theologica, multus motus vaporum, ligatur non solum sensus, sed imaginatio, ita vt nulla appareant phantasmata: sicut præcipue accidit, cum aliquis incipit dormire post multum cibum & potum. Si vero motus vaporum aliquanto remissior fuerit, apparent phantasmata, sed distorta & inordinata, sicut accidit in febricitantibus. Si vero adhuc magis sedatur, apparent phantasmata ordinata, sicut maxime contingere solent in fine dormitionis, & in hominibus sobrijs, & in habentibus fortem imaginationem.

SEQUITVR VT remedia aliqua faciliora subnectam pro singulis casibus dictis.

ctis. Pro primo, si eiusmodi imaginationes absurdæ proueniant ex naturali vel accidentali indispositione capitis, potest auxilium postulari à Medicis. Et quoniam nonnunquam debilitas illa euenit ex Spirituum animalium paucitate, cauenda esset nimia à cibis abstinentia, & plenior refectio sumenda. Vel certe modus ille orandi deserendus est, & meditandum per modum discurlus. P R O altero casu remedium idoneum erit, commendare se Deo, & angelo custodi, aliisque spiritualibus remedijs confessionis, communionis & castigationum corporis technas diaboli illudere, neque magnopere angî, si non semper ex animi sententia, succedat, sed suam infirmitatē coram Deo humiliter agnoscere, & sic fructus orationis non deperibit. Pro tertio casu, antidotum adsignauit S. Thomas verbis illis. *Et in hominibus sobrijs*: indicans si in hominibus sobrijs per quietem phantasmata appareant ordinata & perfecta, multo magis simili forma apparitura in vigilia, cum ratio prorsus viget. Facio finem adiecto hoc monito: quacunque ex causa huiusmodi monstrosæ imaginationes proueniant, ne vim inferas capiti, tibi que damnum, & dæmoni voluptatem

con-

concilies, sed si exempli causa, non potes
 imaginari Christum flagris concisum, ra-
 tiocinari incipias de magnitudine doloris,
 quem perpeffus fit.

*De Applicatione sensuum ad objecta
 propria.*

C A P. III.

DE vnoquoque sensu dicam tria. Primo
 ostendam eius objectū. Secundo quo-
 modo applicandus sensus. Tertio quis fru-
 ctus inde colligatur. Incipiā ab Oculo, quia
 censetur nobilior reliquis. Videt is primo
 omnes colores, tam extremos, vt album &
 nigrum, quam medios ex iis conflatos, vt
 rubeum, viridem, & alios. Secundo videt
 quodcunque lumen, & si vulgi opinionem
 sequamur, etiam tenebras. Quod ad secun-
 dum spectat. Si, verbi causa, meditēris de
 natiuitate Christi, poteris imaginari videre
 te pueruli nati vultum pallidum & liuidū.
 Videre item radios è capite quasi emican-
 tes, & totum stabulum illustrantes. Quod
 ad tertium attinet, & pallore liuoreque in-
 fantuli Iesu poteris colligere eum fuisse
 valde frigidum, cum huiusmodi color nasci
 solet

soleat ex congelatione sanguinis, factaque reflexione in te tuasque actiones, vide an tu aliquid simile infirma ætate pro salute tua passus sis, sicut ille passus est in tenera pro nostra. Si non sis, ex animo dole, & emendationem propone, ac pro tanto beneficio gratias age. Ex splendore quoque intra stabulum, & tenebris extra illud conspectis, hoc documentum salutare capere potes, quod quo adiuuante diuina gratia, vicinior eris Christo, hoc diuini luminis magis particeps eris, quo remotior, hoc peccatorum tentationumque tenebris magis obnoxius.

Sequuntur **A V R S**, quæ strepitus, sonos, & voces percipiunt, siue sint significatiuæ, vt vox hominis: siue non, vt bestiarum, quarum voces tantum sunt signa affectuum quorundam, vt doloris, &c. vti etiam sunt gemitus, & suspiria hominum. In voce vel sono, primo Auditus obseruat, si tñe acuta, vt puerorum & foeminarum, an grauis, vt est, quæ dicitur Bassi in Musico concentu. Deinde si sit magna & clara, vt fuit Christi expirantis, de qua **S. L V C A S.** *Videns autem Centurio, qui ex aduerso stabat, quia sic clamans expirasset, ait. Vere hic homo filius Dei erat.* Adhæc, si exigua sit & lenta. Quinto. si media,

media,

media, vel mediocris. **Q**UOD ad secundum attinet. Potes imaginari te auribus percipere magnum sancti infantuli ciulatum exacerbitate frigoris profectum. Et quod tertium, fractum tibi inde decerpes, vt pude-
 fias, quod amore Dei hactenus tantum passus non sis, sed nec gemitum vllum edideris. Ex altera parte poteris aures intendere suauissimis vocibus sanctissime matris, quibus aliarum matrum instar, partim cantilando, partim alloquendo cum solabatur. Sequitur Gustus.

GUSTVS pro suo obiecto vendicat omnes sapores, tam simplices, vti est dulcis & amarus, quam compositos, vt est ponticus, acetosus & alii. **Q**UOD ad secundum spectat, imaginare te aspicere B Virginem præbentem lac suo filiolo, rogabisque humiliter vt duas saltem guttulas tibi in manum tuam exprimat, quarum incredibili dulcedine delibata, cum Architriclino, qui in nuptiis in Cana Galilææ, vt habet S. Ioannes, exclamabat, *Servasti bonum vinum &c.* adhuc, multo æquius clamabis tu conuersus ad illam. *meliora sunt &bera tua vino* vnde & tertium pro te colligere potes, nempe vt hinc discas puritatem, & castitatem bona opera personæ reddere suauiora Deo.

O D O.

Io. 4. 2.

Cant. 1.

ODORATVS pro obiecto habet Odores, tam suaves, quam graues, quorum alii simplices, alii compositi sunt, vt sapes. Ad usurpandum autem hunc sensum imaginare astare te praesepio Domini, ingratumque Bouis & asini halitum percipere, & intra te dices O paruule IESV, quanta est tua hic miseria, commiseratione omni digna; vt enim frigoris acrimoniam calore halitus animalium temperares, tetrum odorem non refugisti Vnde nec modicam causam tui asperè coarguendi habes, quod non satis sit tibi arcere frigus pellitis chirothecis, nisi etiam illæ suauæ aliquid redeleant.

Denique TACTVS pro obiecto suo primum habet quatuor simplices qualitates, hoc est, calorem, frigus, siccitatem & humiditatem. Quoad secundū, imaginare, quasi cum bona venia benedictæ matris, diuinum illud caput manibus tuis reuerenter attingas, & frigore quasi concretum inueniens, firmiter quam ante credas nimium esse frigus. imaginare item vultum totum lacrymulis perfusum. Vnde merito, quod tertium est, nouus tibi orietur pudor, quod nunquam vel vnâ lacrymulâ ob toleratū frigus, pro Christo profudeas, Præterea sensu hoc percipiuntur pondera
gra-

grauiané sint, an leuia. Imaginari ergo potes quantum fuerit pondus crucis, quam Christus deportauit.

Illud quoque ad extremum monendus es, vt quando in Meditationis materia non est obiectum materiale, sensus alicuius proprium, sicut crebrius contingit in Odoratu & Gustu, recurrendum esse ad obiecta metaphorica, hoc est ad varias virtutes, quę dicuntur similes obiectis earum materialibus. Vt pro Odoratu potes accipere virtutem Orationis, cum de ea dicat Dauid.

Psal. 140

Ascendat oratio mea sicut incensum in conspectu tuo Domine, assimilans scilicet eam incenso odorifero. Similiter pro obiecto Gustus, potes capere Verbum Dei, quia id plenum esse suauitate testatur idem in Psalm. 118. *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua Domine, super mel ori meo?* Ex prioro vero potes illum haurire fructum, vt optes instituere orationem perfectam, quo Domino perfectissimum odorem reddat. Ex posteriore autem pude fieri, si forte moleste, & cum fastidio verbi diuini prædicationi aures præbuiisti.

De

De Applicatione sensuum ad sensibilia communia.

C A P. III.

ARISTOTELES li. 3. de Anima, quinque sensibilia communia numerat, Figuram, quantitatem, numerum, motum & quietem. Quæ dicuntur communia, non quod omnia à singulis sensibus percipiantur, sed quod singula minimum à duobus sensibus licet plura ab aliis, nam alia à tribus, alia à quatuor, vnum etiam ab omnibus quinque sentitur. Primum autem dicam de vnoquoque, quid sit. Secundo à quibus sensibus agnoscat. Tertio adiungam exemplum, quod in Meditatione imiteris Quarto, qui fructus inde excerpti possit.

Initium autem faciendo à FIGURA, quæ non est aliud, quam modus quantitatis in se spectatæ, vt figura trianguli, quadrati, vel quæ ex lineamentis vel terminis cuiusque rei resultat, varias eius diuisiones subiiciemus.

I. Est, Figuræ aliæ sunt superficiales, aliæ corporeæ. Superficiales sunt quæ tantum constant latitudine & longitudine, vt superficies huius chartæ. Corporeæ sunt,

P

quæ

quæ etiam constant densitate, vt est codex, cum est clausus.

II. Est. Figura superficialis in tot species diuiditur, quot habere potest latera. Prima est Triangulus, quia habet tria latera. Secunda est, Quadratum, quia habet quatuor, & sic progrediendo in infinitum. Inter has numeratur & Circulus, quia vna linea in gyrum acta constat.

III. Est. Superficiales, aut sunt planæ, vt in hac charta, aut non sunt, exque duplices sunt. Vel concauæ, vt est superficies interior calicis, vel ollæ. Vel conuexæ, vt est exterior superficies eorundem.

IV. Est Figurarum corporearum, quæ etiam, vt i superficialis, variantur secundum multitudinem laterum. Nam circulo respondet globus, vel pila. Quadrato cubus, vt est tessera. Triangulo pyramis.

VENIO ad secundum, nempe ostendam, à quot sensibus percipiatur FIGURA. Dico autem à duobus percipi, nempe ab oculo, vt patet, vt Factu, hoc enim discernimus monetam esse rotundam, & librum esse quadratū. Spero te daturum mihi veniam, quod tot Figure diuisiones attulerim, quando cognosces sensuum spiritualium copiam & varietatē, quos RICHARD.

MEDITANDI PARS II. 227

DVS Victorin^o eruit ex quadrata figura arca
testamenti. QVOD tertiu Imagineris vide-
re te coronam spineā boni IESV, & aduerres
esse rotundam. Cogites etiam te eam ma-
nibus vndique attingere, & colliges Chri- *In lib. 2°*
stum voluisse eam esse, tali figura, vt vn- *Contem-*
dique caput configeret, quod fieri non po- *Plat.*
tuisset, si triangularis, quadratę, vel alterius
figure fuisset. Vnde poteris & tu accendi de-
siderio toto capite cū Christo dolendi, sicut
euenit S. CATHARINÆ Senensi, & aliis san-
ctis.

MAGNITUDO est ea quantitas, vel corpul-
lentia, quam habent omnes res materiales,
quę vel magna est, vel parua, longa vel bre-
uis, crassa vel tenuis, larga, vel stricta, maior
minor, vel æqualis. Nam a quantitate su-
mitur resū æqualitas vel inæqualitas, maior
esse vel minus. QVOD ad secundum, magni-
tudo hæc percipitur visu & tactu videmus
enim dalerum maiorem esse obulo, pennā
crassiorem acu, & tenuiorem digito, bre-
uiorem lancea, sed longiorem acicula.
Quod ad tertium, vbi videris, attrigerisque
vulnus lateris Christi, quoniam lancea er-
rat crassa & larga, deprehendes tam la-
rum fuisse, vt S. Thomas rotam manum
tuam in illud inserere potuerit. Nam apud

B. Ioannem ita loquitur Christus. *Affer ma-
num tuam, & mitte in latus meum*

NUMERVS primario, vel est vnum vel plus, vt duo, tria, quatuor. Sic Euangelistæ scribunt Apostolos fuisse duodecim. Secundario autem dicitur æqualis, vel inæqualis. Vnde Dominus nolter alloquens Apostolos, qui erant duodecim, dixit eos iudicaturos duodecim tribus Israel. Inæqualis deinde est maior vel minor. Tertio Numerus est par, vel impar. Quarto Numeri habent inter se varia genera proportionum, inter quas vna dicitur Arithmetica altera Musica, tertia Geometrica.

QVOD ad secundum attinet, scias numerum ab omnibus quinque sensibus percipi, si sit in materiis diuersis. Quod visu, & tactu, liquet. nec dubium est de auditu, quoniam in Musica clarissimè notat numerum vocum. Gustus similiter discernit varios sapes in vno eodemque ferculo, & Olfactus odores. Quoad tertium, imaginari potes, exempli causa, te os immittere in vas myrrhatum felle mixtum Christo oblatu, gustuque percipies vini, fellis, & myrrhæ saporum, ac naribus odorem. Denique, quod quartum est, pudefacies te ipse, quod nonnunquam in bibendo præter gustum, secteris suauitates odorum.

MORVS

MOTVS Localis (nam de hoc loquimur) fieri potest vel sursum, vel deorsum. Secundo, ante vel retro. Tertio in sinistram, vel dextram, vel latus utriusque contrarium. Quarto potest esse vel rectus, vel curvus. Quinto curvus, vel est circularis perfectus, vel tortuosus.

DE quocunque autem dictorum Motuum, potes primo considerare, siue velox an tardus? Secundo, continuatus, an interruptus? Tertio, rectus vel reflexus? Quarto, vniformis, id est, vnus tenoris, an difformis, vt sit nunc velox, nunc lentus; nunc continuetur, nunc interrumpatur? QUOAD secundum, scias motum (hic per motum intelligo rem motam) non solum visu, sed etiam tactu percipi. Sic Medicus manu discernit varios motus in pulsu. Percipit quoque auditus, nam cursum, incessumque eorum notat. Item gustus, notamus enim saporem nonnunquam ab initio lingue deduci in fauces. Quoad tertium, potes imaginari te intueri distensionem brachiorum Christi, dum à carnificibus attrahuntur vsque ad crucis foramina, cogitare te manu attingere eorum iuncturas, & motum ipsum notare. Quoad quartum, inde concludere, se in posterum passurum, vt traharis ad

voluntatem tuorum superiorum.

DEINQVE de QUIETE, id est, de re quieta & firma considerari potest, num tota quiescat, an pars tantum eius. quia firma licet corpore potest pars moueri, sic caput Christi in cruce est motum, licet immotum esset corpus Secundo, an continenter, vel interruptè quiescat. Tertio, si quies sit naturalis, voluntaria, violenta. QVO AD secundum, cum sit contraria motui, & *contrariorum* secundum Aristotelem, *eadem sit disciplina*, dico eam quoque à 5. sensibus cognosci. Quoad tertium, fingete videre Christum in terram sub cruce prolapsum, nec posse, tum ob pondus, tum ob debilitatem, vllum membrū commouere. Ac quarto excita in te confusionem, si aliquando arbitreris te nimio onere regularum tuarum, vel mandatorum superioris tui premi.

*De Applicatione sensuum ad sensibilia
communia secundaria.*

C A P. V.

SECUNDARIA sensibilia ea sunt, quæ nominant Perspectiui vt est distantia, sius, continuum, discontinuum, asperum, politum, Transparens, opacum, liuidum, solidum,

MEDITANDI PARS II. 231

dū, pulchritudo, Turpitudine, similitudo, dissimilitudo Dicuntur autē communia, quia à pluribus sensibus percipiuntur: & secundaria, quia pendent à præcedentibus, & ad ea tanquam ad originem suam reuocantur. Itaq; eodem modo agam de his, vt de prioribus, & primum exponā, quid sint. Secūdo, à quibus sensibus cognoscātur. Tertio, quo modo applicentur. Quarto, qua ratione fructus ex illis colligatur.

DISTANTIA quidem dicitur totum spatium, quod inter duo loca intercedit, quæ vel magna, vel parua, vel mediocris est, potestq; augeri & minui. Quod ad secundum attinet, Distantia pōt cognosci primo visu, vt liquet, secundo auditu, prout vox vel sonus longe, vel prope auditur: tertio & odoratu ex odorum variatione quarto & tactu, quia possum^o digito ab vna parte capitis in aliā translatocognoscere longitudinē frontis, & à naso ad capillos erigendo eundē, dignoscere latitudinem. Quoad tertiū, imaginari potes vulnus pectoris Christi crucifixi, notataq; extremitatum distantia, conuincere ferrum fuisse crassum, & ideo costas dilatatas, lanceamq; sic intro defixam vsque ad cor, vt subito eū enecare potuerit, si ante non obisset. Quam longitudinem,

latitudinemque dicere potuisses tactu manuum, si imaginatus esses tecum S. Nicodemus corpus postea inuixisse. Quod ad quartum, potes excitare in te desiderium, ut aliquando moriaris martyr, post accepta magna vulnera.

SITVS superius à nobis satis est declaratus.

CONTINVVM dicitur, quod non est interruptum, & contra *Discontinuum*, quod est interruptum, & diuulsum. Itaq; continuum potest dici sinistrum latus Christi, discontinuum vero dextrum, propter vulnus, quia pars superior, ab inferiore diuulsa fuit.

ASPERVM est, quod foris in superficie habet partes inæquales, alias erectas, alias depressas, ut asler nondum dolatus, quod etiã dicitur *Rude*. Et contra dicitur *politū*, quod omnino æquale est. Imagineris igitur te nō modo videre, sed etiam tangere panniculos quibus erat inuolutus infantulus sanctus depositus in præsepio, & deprehendere te eos esse rudes & crassos, qualibus uti solent pauperes mulieres, deinde & attingere te fœnum multo magis asperum. Conuersus autem in teipsum, dole & erubescere, quod toties molestè tuleris lecti duritiem aliaq; corporis incommoda.

TRANS-

TRANSPARENS id dicitur, per quod aliud quippiam oppositum videri potest. Et vel est natura liquidum, vt aer, aqua, & similia, vel solidum & durum, vt vitrum, crystallus, & alia. O P A C V M e contra dicitur, per quod aliud cerni nequit. TRANSPARENTIS cognitio seruire tibi potest, si sensū videndi transferas ad corpora beatorum, quando erunt resuscitata. Omnia enim erunt hac dote ornata, & ideo viscera omnia, ossa, intimaque medullæ conspicuæ in illis erunt, & quoniam speciem pulcherrimam præbent, egregie immensam magistri & conditoris sui sapientiam demonstrabunt, ac sigillatim venæ purpurato sanguine turgidæ apparebunt corallinorum ramorum instar quasi eburnæ cum mirabili venustate infitorum. Ita affirmat S. GREGORIUS lib. 18. moral. ca. 3. *Patebit corporalibus oculis, inquit, ipsa etiam corporis harmonia: sicque unusquisque tunc erit conspicabilis alteri, sicut nunc esse non potest conspicabilis sibi.* Similiter B. Augustinus lib. 22. de ciuit. Dei, ca. vi. dicit: *Omnia membra & viscera incorruptibilis corporis profutura in laudem Dei.* Quia omnes illi, qui nunc latent harmonia corporalis numeri tunc non latebunt intrinsecus & extrinsecus. Denique S. Lauren. Iustin. *Erit,* P s inquit,

Lib. de
disc. mon.
conuers.
Cap. 23.

inquit, tota eius substantia corporeis oculis visibilis, adeo ut viscerum, ceterorumque membrorum harmonia conditoris declaret magnificentiam admirandam.

LIQVIDVS dicitur liquor, qui facile defluit, ut aqua, oleum, & similia. **SOLIDVM** est eius contrarium, quod non defluit, ut glacies, nix, gummi, aut fluit tardè, ut balsamum, pix, & id genus alia. Quæ varietas discernitur visu pariter & contactu. Vnde si imagineris te gustare vinum felle & myrrha mixtum, quia illa solida sunt, tactu linguæ discernere poteris vinum densius à puro. Similiter unguentum à Nicodemo ad unguendum Christi corpus emptum, etiam manu percipi posset esse densum, quia emerat purum, non multa aqua temperatum, quo esset efficacius.

PVLCHRITVDO, quia consistit in debita proportione partium inter se, siue vocum, siue colorum, siue membrorum, hinc est, quod percipi possit & auditu, quando consistit in vocibus (vnde dicimus nos audisse bellam Musicam.) Et visu, quando proportio consistit in rebus visibilibus vnde **CICERO**. *Pulchritudo, inquit, est debita partium proportio cum suavitate colorum.* Contra disproporatio, vocatur Turpitudò. De Christo
Domi-

Domino dicit Psalmista *speciosus forma praefilijs hominum*. Et postquam fuit flagellatus, dicit Isaias: *Non erat ei aspectus, neq; decor.*

SIMILITUDO denique & Dissimilitudo in quantitate percipitur, ab oculo & tactu. Quod quia manifestum est, facio finem de sensibilibus communibus.

De Colloquijs.

C A P. V I.

COLLOQUIVM significat sermonem cum alio habitum, quæ vox postea translata est ad sermonem, qui cum Deo in orationibus & Meditationibus instituitur. Potest autem fieri primo mentalibus tantum verbis, hoc est, intus mente, ut nullum verbum ore proferatur, sicut in primo regum fecit Anna in pulchro illo, affectibusque pleno ad Deum alloquio. *Domine exercituum, si aspiciens sideris afflictionem famula tua, & recordatus mei fueris, nec oblitus ancilla, dederique serua tua sexum virilem, dabo eum Domino omnibus diebus vita eius, & novacula non ascendet super caput eius.* Quam orationem, inquit scriptura, in corde factam. *Loquebatur, inquit, in corde suo, & non movebantur labia eius, & non*
pensa

penitus non audiebatur. Secundo potest fieri colloquium oratione vocali; verum id non conuenit fieri, nisi quando homo est solus, vt fugiat vanam gloriam, & non incurrat notam hypocritæ.

DICAM autem primo, ad quos solent fieri Colloquia. Secundo, de qua materia. Tertio quo modo Quarto, quo tēpore. Quinto, quot fieri queant. Omnia a sumam ex libello Exercitiorum B.P. nostri IGNATII.

QVOD ad primum attinet, solent primo institui ad DEVM Dominum nostrum eo modo, quo ille facit post primum punctum Meditationis de excitando in nobis amore diuino. SVSCIBE Domine vniuersam meam libertatem, accipe memoriam, intellectum, atq; voluntatem meam. Quicquid habeo, vel possideo, mihi largitus es, id tibi totum restituo, & me tua prorsus voluntati trado gubernandum. Amorem tuū solum cum gratia tua mihi dones, & diues sum satis: nec aliud quicquam ultra posco. SECUNDO solent fieri ad quamlibet trium diuinarum personarum, vti docet in Meditatione de Incarnatione. Colloquū, inquit, postremo subijciam disquisitis verbis, quibus diuinam quamlibet Personam dignè valeam compellere. TERTIO ad Christum, qua homo est, vt ait in secundo colloquio

quo Meditationis de vexillis. **QUARTO** ad beatiss. Virginem, ad quam dirigit primum dictæ Meditationis Colloquium Imo in omni meditatione, in qua plura vno facit colloquia, semper primum dirigit ad illam.

QUINTO ad Angelos & alios Sanctos, vt dicit in puncto quinto Exercitii secundi primæ hebdomadis *In exclamationem, inquit, prorumpam, quomodo angeli me custodierint, suiq; etiã tuuerint suffragij: quomodo Sancti pro me intercesserint* **SEXTO** ad omnes creaturas sensibiles, vt est in eodem loco. *Quomodo creatura omnes (discursu facto per singulas) me sustinuerint tamdiu. Et huc uq; Vinum sustinuerint.* Septimo, etiã ad illas, quæ sunt sensuum expertes, vt arbores, plantas, herbas, & similes. Ita ipse ibidem, *Et terra germina debita & iudicta loco mihi seruiuerint.*

OCTAVO, imo & ad inanimatas, vt cælum, elementa, & cætera. **VLTIMO**, potest etiam homo in se conuertere sermonem, arguendo seipsum, vt fit in primo Colloquio primi Exercitii in prima hebdomade. *Arguam, inquit, insuper me percontans, quid hactenus dignum memoratu egerim pro Christo.*

Quod ad secundum attinet, id est, ad materiã Colloquiorũ, ea præscribitur primo in Colloquio secunda Meditat. primæ hebdomadæ.

madæ.

madæ. *Terminanda*, inquit, erit demum meditatio hac per Colloquium extollendo infinitã Dei misericordiam, quod vitam ad hunc usq; diem prorogauerit, & gratias pro viribus agã. Secundo, in colloquio primi exercitii tertie hebdomadæ. In Colloquijs, inquit, aliquid est petendũ, iuxta presentis rei rationẽ, & vel prout sentio in me consolationem, & vel perturbationẽ, prout virtutem vnã, & vel alterã expeto: prout in hanc & vel illam partem de me statuere intendo: prout et de re, quã contemplor, tristari & vel latari. Deniq; postulandum erit illud, quod circa rem certam aliquam maxime desidero.

Quod ad tertium, id est, Modum spectat. Dico ea verba seligenda, quibus maximè affectus animi exprimãtur, vt dicitur in Colloquio meditationis secundæ, in hebdomade secunda. Facileq; affuefacies te ad illa excogitanda, exigua etiã industria adhibita, si attentè & crebro perlegas B Augustini Soliloquia, & S Bonaventuræ pharetram, quia abundant huiusmodi verbis. Secundo dico debere fieri cum confidentia, & quasi familiariter Colloqui enim proprium est, ait P. Ignatius in colloquio primæ meditat primæ hebdomadæ, *Vt fiat sicut amici sermo ad amicum*. Tertio, cum affectu reuerentiæ & timoris, *Vt serui ad Dominum*, sicut ibidem dicit.

cit. nunc gratia. aliquid petendo, nunc culpam aliquam incusando meam: interdum propria qualibet communicando, ac petendo consilium super illis, sine auxilium. Quarto, verbis officiosis, & reuerentiæ plenis, non vsurpando vocem T V, vel V O S, ad sanctos, vel DEVM, vt monet annotatione tertia. *Aduertendum*, inquit, in operatione, qua precipue est voluntaria, cum Socio, aut mente cum Deo loquimur, vel sanctis eius maiorem à nobis exigi reuerentiam, quam dum & sum intellectus circa intelligentiam potius moramur. Cuius ratio forte est, quia modus ille humilis & reueres loquendi facilius nos mouet ad deuotionem, quæ maxime postularur in Colloquiis.

Quod ad quartum, id est, NUMERVM attinet, dico conuenire, vt in fine cuiusque meditationis instituantur, vt liquet ex toto libro Exercit. Deinde dico, posse fieri vnum post quodlibet Meditationis punctum: sic enim fit in Contemplatione de excitando in nobis amore Dei. Tertio, quoties impetus spiritus ad hoc impellit, vt docet in Exercitio tertio primæ hebdomadæ *Deinde*, inquit, *occurrente nobis spiritali motu ad Colloquia Veniemus*. Vbi nota, etiam si hæc soleant esse meliora, vt hic dicitur, quia fiunt cum ardore interno, qui

qui accendit cordis affectum, vt etiam prorumpat in verba : tamen posse etiam fieri, cum ille ardor spiritus abest, imo possent fieri ad excitandum spiritum, sic enim paulatim incalesceres, & inflammatus longe feruentius ea perficeres. *Sape enim*, inquit, B. Bernardus, *corde tepido & arido orationi incumbimus: persistentibus autem repente infunditur gratia. Quibus studium est orare frequenter, experti sunt, quod disco.* Denique vt finem faciam, Colloquiorum copiam affatim, si velis, suppeditabit tibi Ioannes Bernardus, in suis de passione Domini discursibus, siquidem omnes contexti sunt ex pulchris variisque Colloquiis.

T R A-